

Guide til selvrepræsentation

Hvem er denne guide til?

Denne guide er til dig, der har en retssag i fremtiden, hvor du ønsker at repræsentere dig selv. Ofte vil dette være i sager, som drejer sig om brud på ordensbekendtgørelsen og/eller trafikloven. Hvis du overvejer at repræsentere dig selv i retten, anbefaler vi, at du kontakter UR, så vi kan støtte dig i processen.

Hvorfor denne guide?

Vores mål med denne guide er at afmystificere retssystemet og give dig mod på at forsvare dig selv og andre i retten. Vi mener, at det styrker det aktivistiske fællesskab, bidrager til et bæredygtigt aktivistmiljø, samt opbygger resiliens og ressourcer mod repression. Det er nemlig ikke noget trylleri at lave et juridisk forsvar og i mange tilfælde, behøver man ikke at være advokat for at kunne forsvare sig selv (eller andre).

Hvem er Ulydig Retshjælp?

Ulydig Retshjælp er en gruppe, der støtter aktivister i at navigere i juridiske processer. Vi vil rigtig gerne støtte op både før, under og efter en aktion med at informere om rettigheder, arbejde for at de bliver respekteret på gaden samt tage sager i retten og hjælpe med klager. Vi opbygger et netværk af solidariske advokater til at hjælpe med både rådgivning og repræsentation til retsmøder. Denne guide er udformet af personer fra Ulydig Retshjælp. Vi er ikke selv advokater, så denne guide er baseret på tidligere erfaringer og selvlært viden om retssystemet.

Hvis du har spørgsmål til denne guide så skriv endelig til os på kontakt@ulydigretshjaelp.dk.

Hvorfor forsvare sig selv?

Vores oplevelse er, at det at forsvare sig selv skaber en følelse af selvvirksomhed og empowerment. Vi oplever også, at det hjælper ved at udvikle en bedre forståelse af det system, der udøver repression mod os og vores kammerater, som gør at vi kan kæmpe imod det.

Samtidig er der en chance for, at man vinder sin sag eller får straffen nedsat, hvis man tager den i retten. Det ses bl.a., hvis det ikke kan bevises, at du begik en strafbar handling eller at politiet eller anklagemyndigheden har lavet en fejl i deres arbejde, som gør, at du ikke kan dømmes.

Til sidst kæmper vi ikke kun mod repression men også for vores ret til at protestere!

Før, under og efter et retsmøde

Inden retsmødet

- I din indkaldelse til retsmøde fremgår det, hvor og hvornår du skal møde op.
- Ansøg om at få dine sagsakter så hurtigt som muligt. For at få dine sagsakter skal du sende en mail til den politikreds, hvori du blev sigtet. Du finder deres mails her <https://politi.dk/kontakt-politiet/kontakt-politikreds>. I mailen skal du skrive, at du ønsker agtindsigt og dit sagsnummer. Især hvis det haster, kan det være en god idé, at oplyse din retsdato og sætte en deadline for politiet, så at du kan være sikker, at du har dine akter inden du skal i retten.

Under retsmødet

- Ankomst: Når dommeren kommer ind i lokalet, rejser man sig og sætter sig igen, når de opfordrer dertil. Hvis dommeren allerede er i lokalet bliver man stående, indtil dommeren opfordrer til at sætte sig ned.
- Retsmødet starter med, at dommeren byder velkommen og bekræfter din identitet. Derefter giver de ordet til anklageren, der læser anklageskriftet op, og du spørges, om du vil erklære dig skyldig eller uskyldig. Hvis du vil argumentere imod sigtelserne, skal du erklære dig uskyldig, selvom du har udført selve handlingen du sigtes for. Sker der noget under retsmødet du ikke forstår eller bliver du fremlagt beviser, du ikke finder relevante, er du altid velkommen til at spørge ind. Både til dommer og til anklager.
- Retsmødet foregår i 3 faser.

1. Fase: Du er i vidnesranken

- Anklageren stiller dig spørgsmål til forløbet, og hvad der skete op til og under sigtelsen. Når dette sker, bedes du sandsynligvis om at sætte dig i vidnestolen. Hvis du selv har svært ved at huske hændelsen, kan du evt. inden retsmødet læse op på politiets beskrivelse af hændelsen i sigtelsen, du har modtaget i din e-Boks (OBS: deres beskrivelse er selvfølgelig ikke neutral og ikke nødvendigvis sand). Du er altid velkommen til at sige, at det kan du ikke huske.
- Efter anklageren har stillet dig spørgsmål, har du mulighed for at "stille dig selv spørgsmål", altså fortælle de ting du synes er vigtige at få med i sagen om, hvad der skete.

2. Fase: Andre vidner

- Hvis der er vidner, kaldes de ind. Først får anklageren mulighed for at stille vidnet spørgsmål. Herefter får du muligheden, hvis du ønsker det.

3. Fase: Procedure (Afsluttende juridisk argumentation)

- Anklageren starter med en juridisk argumentation for, hvorfor der skal falde en dom. Her redegør anklageren bl.a. for, hvordan de tolker de frembragte beviser og vidneforklaringer.
- Herefter får du mulighed for at argumentere for, hvorfor sigtelserne bør frafaldes. Denne argumentation kan både være juridisk og/eller politisk forankret, hvilket du kan læse mere om længere nede i dokumentet. Hvis det giver mening, kan du argumentere for en anderledes fortolkning af bevismaterialet, end anklageren har fremlagt.
- Afslutningsvis vil dommeren oplyse, hvornår der vil falde en dom eller afsige dom efter en kort pause.

Efter retsmødet

- Du vil modtage dommen i din e-Boks. Hvis du idømmes en bøde, vil du modtage et separat dokument i din e-Boks, hvor bødens størrelse fremgår, samt hvornår den senest skal betales (der kan godt gå rigtig lang tid).
- Send rigtig gerne din dom til os på kontakt@ulydigretshjaelp.dk. Vi opbevarer domme anonymt for at have et overblik og bedre at kunne forberede aktivister på fremtidige retssager.
- Der vil juridisk være mulighed for at søge om at anke dommen. Det er dog sjældent relevant medmindre, dommen er fuldstændig uproportionel, eller dommeren har lavet en stor fejl. Du vil få brug for en advokat til ankesagen. Hvis det er en mindre sag, skal der ansøges om procesbevilling for at få lov til at anke. Vi anbefaler, at du kontakter UR, hvis du overvejer at anke.

Gode råd til din vidneforklaring

- Forbered din historie: Som tiltalt behøver du ikke at tale sandt. Men din historie skal helst give mening og stemme overens med de beviser, som anklageren fremlægger.
- Det er okay at sige, hvis der er noget, du ikke kan huske, og du har ret til ikke at udtale dig eller svare på et spørgsmål.
- Tænk dig om, inden du svarer på et spørgsmål – du må godt bruge lidt tid til at overveje, hvad du svarer.
- Pas på dit kropssprog: Selvom det kun burde handle om den hændelse, du blev sigtet for, handler det også om dit fremtræden. Sandsynligheden for at dommeren stoler på dig stiger des mere troværdig og lovlydig du virker, og dit kropssprog har stor indflydelse på det. Worst case kan det have indflydelse på din dom.
- Forbered dig på de spørgsmål, som anklageren kunne stille dig:
Hvorfor gjorde du det, du gjorde?
Hvad lavede du denne dag til denne tid?
Sagde politiet noget til dig? Hvis ja, hvad sagde de?
Hvad skete der under aktionen?

Gode råd til hvis du udspørger vidner

I dine sagsakter bør der stå, hvis der kommer til at være vidneforklaringer under retssagen (det er dog ikke sikkert). Personer som indkaldes som vidner ifm. retssagen må ikke lyve i modsætningen til dig.

Når du udspørger vidner, så handler det om at få de ting frem, der støtter op om den juridiske argumentation du gerne vil fremlægge senere. Du kan dog aldrig styre hvad vidnet siger så tænk derfor over, hvad yderligere spørgsmål kan være, hvis vidnet svare det modsatte af hvad du havde håbet. Du dirigerer vidnet med dine spørgsmål. Tænk du ikke at vidnet har noget der vil styrke din sag, så behøver du ikke stille nogen spørgsmål.

Eksempler:

- Hvis du ønsker at argumentere for, at du deltog i en demonstration og bør være beskyttet af forsamlingsfriheden, kan du stille spørgsmål til politibetjenten om trafikken fx blev omdirigeret, og hvordan det fungerede, samt hvordan stemningen blandt aktivisterne til demonstrationen var.
- Du kan ligeledes spørge ind til om de opløste demonstrationen, og hvis ja, hvordan de gjorde det, om de bad aktivisterne tre gange om at flytte sig før, de brugte magt, og hvordan de sikrede sig, at alle aktivister havde modtaget de tre påbud.
- Hvis politiet har gjort brug af psykisk eller fysisk vold eller uproportionel anvendelse af magt, kan du også spørge ind til det.

Juridiske argumenter til den afsluttende argumentation (proceduren)

Den juridiske argumentation kaldes også proceduren. Anklager starter, og herefter får du mulighed for at fremføre din procedure, hvorefter vil anklager få mulighed for ordet igen (det vælger de dog sjældent at gøre i mindre sager). Hvis de gør det, får du også en tur mere.

Din procedure kan være af juridisk karakter. Her er det godt at få kigget på paragraffer og lovtekster. Læs hvad de siger og brug det i din argumentation. Det kan styrke din argumentation, hvis du refererer til tidligere domme, som understøtter dine pointer. Hvis du gør det, kan det være en god idé at have dommen med, så du kan give den til anklager og dommer. UR har tidligere anonymiserede domme, som understøtter flere af nedenstående argumenter. Du er meget velkommen til at kontakte UR på kontakt@ulydigretshjaelp.dk, så vi kan sende dig domme, der passer til dit forsvar.

Tager du nogen beviser eller andre dokumenter med til retssagen, som taler din sag, så husk altid at print alt i tre eksemplarer; en til dig, en til anklager og en til dommer.

Forsamlingsfrihed

Grundlovens § 79 lyder *“Borgerne har ret til uden forudgående tilladelse at samle sig ubevæbnede. Offentlige forsamlinger har politiet ret til at overvære. Forsamlinger under åben himmel kan forbydes,*

Version: 1

Udgivet d. 17. Maj 2025

når der af dem kan befrygtes fare for den offentlige fred.”

Du kan argumentere for, at du har deltaget i en demonstration, og at retten til at demonstrere er beskyttet af Grundlovens § 79, som giver borgere ret til, uden forudgående tilladelse (altså uden at have informeret politiet på forhånd), at samle sig. Politiet har først ret til at forbyde forsamlingen, når de vurderer, at den udgør en fare for den offentlige fred eller betydelig forstyrrelse af den offentlige orden (se her på ordlyden). Du kan herunder argumentere for, at der ikke har været betydelig forstyrrelse af den offentlige fred/orden fx ved, at der ikke har været en større forstyrrelse af trafikken og/eller at trafikken kunne omdirigeres. Vurderingen af om der har været betydelig forstyrrelse af den offentlige orden skal tages i lyset af retspraksis for andre demonstrationer, hvorfor du kan henvise til tidligere demonstrationer, som har skabt forstyrrelser, hvor folk ikke er blevet sigtet.

Det kan ydermere styrke argumentet for, at det var en demonstration ved at påpege, hvis der har været bannere, slagord, kampråb, og demonstrationen fx var rettet mod trafikken eller virksomheder i området, hvorfor lokationen har været relevant.

Retten til forsamlingsfrihed understøttes ligeledes af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 11, hvilket du også kan inddrage.

Ytringsfrihed

Grundlovens § 77 lyder: *"Enhver er berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolene. Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ingensinde påny indføres."*

Paragraffen om ytringsfrihed handler primært om at sikre, at folk ikke bliver afskåret fra at tilkendegive deres mening. Et klassisk eksempel er censur. Ved en demonstration kunne det eks. være, hvis politiet fratager én et banner eller arresterer en, fordi man vil holde en tale eller er i gang med det. I praksis sker det sjældent, men argumentet kan bruges til at fremstille sigtelsen som uproportionel sammenlignet med din ret til ytringsfrihed.

Også den Europæiske Menneskerettighedskonvention indeholder en ret til ytringsfrihed (artikel 10), som beskytter én mod straf for ens ytringer.

Er du blevet bedt tre gange om at flytte dig?

Grundloven § 80 lyder: *"Ved opløb må den væbnede magt, når den ikke angribes, kun skride ind, efter at mængden tre gange i kongens og lovens navn forgæves er opfordret til at skilles."*

Når politiet vurderer, at en demonstration er for forstyrrende eller er til fare for den offentlige fred/orden, har politiet mulighed for at henvise demonstranterne til et andet passende sted for at

fortsætte deres protest eller som absolut undtagelse opløse demonstrationen helt. Dette skal de orientere demonstranterne om. Ifølge §80 i Grundloven skal politiet derefter tre gange have forsøgt at få demonstranter til at flytte sig, før de må fjerne folk.

Det er ikke altid dette sker, og det er ikke sikkert, dommeren mener, det gør den store forskel, men det kan nævnes, hvis det forekommer relevant.

Er sagen forældet?

De sigtelser som vi kan anbefale at forsvare selv ved har to års forældelsesfrist. Det vil sige, at man skal frifindes for en sag, hvis man først får sigtelsen mere end to år efter aktionen (altså den første besked om sagen i e-Boks). Hvis du har givet os en fuldmagt til at få sagen for retten, er fristen som udgangspunkt afbrudt, fordi vi har indbragt sagen for retten for dig (der er få undtagelser, hvor forældelsesfristen alligevel fortsætter).

Ifølge den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 6 er alle berettiget til en retfærdig og offentlig rettergang inden for rimelig tid. Især at **sagen skal afgøres inden for rimelig tid** kan have betydning for din retssag. Mange sager der angår demonstrationer og politiske aktioner er juridisk enkle, hvilket taler for, at disse sager skal afgøres indenfor kort tid. I praksis ligger denne tidsgrænse på 2-3 år. Hvis en retssag altså først afgøres derefter, kan man ofte succesfuldt argumentere for, at straffen skal bortfalde pga. for lang sagsbehandlingstid. I denne argumentation kan man også fremføre, at sagen vedrør ytrings- og forsamlingsfriheden, og at den derfor burde have haft prioritet i retssystemet. Dette kan bakkes op med det "bløde" argument, at usikkerheden som en verserende sag medfører, afskrækker folk fra at benytte deres demokratiske friheder, samt at sagen er af principiel karakter.

Nedsættelse af bøden pga. lav indkomst

Straffelovens §83 lyder: *“Straffen kan nedsættes under den foreskrevne strafferamme, når oplysninger om gerningen, gerningsmandens person eller andre forhold afgørende taler herfor”.*

Hvis du er lavtlønnet eller på offentlig forsørgelse, kan du gøre retten opmærksom på dette, så de kan tage hensyn til det i udmålingen af bøden, hvis du dømmes skyldig. Bøden udmåles på baggrund af din indkomst i det år, du blev sigtet, så du skal vide, hvad den var på det tidspunkt.

Politisk forsvar

Det er også muligt at udarbejde et mere politisk forsvar eller både at have et juridisk og politisk forsvar. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at ikke alle dommere vil lade den tiltalte føre et politisk forsvar og derfor muligvis vil afbryde og ikke lade dig fortsætte, hvorfor det kan være en god idé at starte med det juridiske forsvar, hvis du har et.

Straffelovens § 14 lyder: *“En handling, der ellers ville være strafbar, straffes ikke, når den var*

nødvendig til afværgelse af truende skade på person eller gods, og lovovertrædelsen måtte anses for at være af forholdsvis underordnet betydning.”

Et mere politisk forsvar kan være centreret omkring, hvorfor du gjorde som, du gjorde og hvorfor, du mener, det er nødvendigt. Her kan du fx bruge argumentet om nødret fra straffelovens § 14. Du kan altså argumentere for, at det du gjorde blev gjort for at undgå skade på mennesker eller klima. I praksis anerkender dommere denne argumentation yderst sjældent og der skal være en meget konkret sammenhæng mellem din handling og det du beskytter.

Gode råd til din procedure

- Nogle gange kan det give mening at vise forståelse for anklagerens synspunkt for så at fremme ens egne synspunkter og argumentation: “Man kan godt argumentere for [X], men i lyset af [Y], er det mere hensigtsmæssigt, at [udfolde ens egen argumentation].
- Hvis du ønsker at følge de regler og skikke, der er i retten, kan du ofte blot afspejle, hvad anklageren gør. Fx når anklageren rejser sig for dommeren, eller hvis anklageren tiltaler dommeren ‘Høje dommer/høje ret’, kan du gøre det samme. Generelt bruges et pænt sprog i retten, og man rejser sig, når dommeren kommer ind og forlader salen.
- I proceduren skal du overbevise dommeren om, at din historie er sand. Du behøver ikke at være et retorisk naturtalent men prøv at optræde selvsikker og fremstille din argumentation så overbevisende som muligt.

Vær opmærksom på at hvordan du fremstår i retssalen kan have en betydning.

Hvordan kan jeg få mere viden og støtte fra UR?

I UR vil vi meget gerne hjælpe i forberedelsen af din sag, og du er altid velkommen til at kontakte os på mail kontakt@ulydigretshjaelp.dk.